

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ, ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ТА ІНФОКОМУНІКАЦІЇ**

**Міністерство освіти і науки України
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Український державний університет науки і технологій**

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ, ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ
ТА ІНФОКОМУНІКАЦІЇ**

**Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
3-4 березня 2025 р.**

Дніпро
2025

Організатори конференції:

кафедра економічної інформатики

Українського державного університету науки і технологій;

Національний університет «Запорізька політехніка».

Склад редакційної групи:

Л.І. Лозовська, Л.М. Бандоріна, Л.М. Савчук, К.О. Удачина

Економічна кібернетика : управління даними, хмарні технології та інфокомунікації : збірник наукових праць за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, м. Дніпро, 3-4 березня 2025 р. Дніпро : УДУНТ, 2025. 230 с.

Збірник наукових статей за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції, присвяченої дослідженню, розробці та використанню моделей вирішення завдань у складних управлінських системах, інструментів та методів управління даними, їх організації, безпеці, використанню, обміну, архівуванню, сучасних хмарних технологій.

Матеріали збірника будуть корисними науковцям, аспірантам, що займаються дослідженнями проблем у сфері економіко-математичного моделювання, розробки та використання комп'ютерних систем та інформаційних технологій в бізнесі, а також практичним працівникам.

Матеріали подано в авторській редакції.

Відповідальність за дотримання норм авторського права, за зміст і достовірність матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

МОДЕЛІ ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ У СКЛАДНИХ УПРАВЛІНСЬКИХ СИСТЕМАХ

<i>Бандоріна Л.М., Дідус О.М., Климкович Т.О.</i> ПРОЕКТУВАННЯ ТА РОЗРОБЛЕННЯ МОДУЛЯ АНАЛІЗУ ДИНАМІКИ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ	7
<i>Бандоріна Л.М., Завгородній К.О., Жилюк Є.В.</i> МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ ТА ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ: ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКИ ТА ВИСНОВКИ ДЛЯ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ	14
<i>Білоцерківець В.В., Кошевий М.В., Самойленко Є.Г., Смірнов В.В.</i> РОЗВИТОК ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СТАНОВЛЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	20
<i>Бушуєв М.Б., Петренко В.О., Фонарьова Т.А.</i> УДОСКОНАЛЕННЯ ІНФОКОМУНІКАЦІЙ ПРИ ПРИЙНЯТТІ СТРАТЕГІЧНИХ РІШЕНЬ В МЕДИЧНОМУ ЗАКЛАДІ НА ЗАСАДАХ ПРОЄКТНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ	28
<i>Делієв С.К., Завгородня О.О.</i> МОДЕЛІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ У РЕГІОНАЛЬНИХ СМАРТ-ПРОЄКТАХ	35
<i>Завгородня О.О., Жмуренко В.Г., Ткаленко Д.Д.</i> ІННОВАЦІЙНІ ПРІОРИТЕТИ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ МІЖНАРОДНОЮ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ: ГЛОБАЛЬНИЙ ТА НАЦІОНАЛЬНИЙ ВИМІРИ	40
<i>Іщук С.О.</i> ТЕНДЕНЦІЇ СТРУКТУРНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	45
<i>Каніщев І.А.</i> ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ: ШЛЯХ ДО ЗРОСТАННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ТА РИНКОВОЇ СТІЙКОСТІ	50
<i>Коробка Ю.В.</i> МОДЕЛІ ВИХОДУ УКРАЇНСЬКИХ ФРАНЧАЙЗЕРІВ НА ІНОЗЕМНІ РИНКИ	55
<i>Косолапов А.А., Романенко А.Ю.</i> ЕВРИСТИЧНИЙ МЕТОД ПОБУДОВИ РАЦІОНАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ ІНФОКОМУНІКАЦІЙ В СИСТЕМАХ УПРАВЛІННЯ...	61
<i>Kudria Y.V.</i> INCREASING THE COMPETITIVENESS OF REGIONAL INDUSTRY ON THE BASIS OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: FROM IMPERATIVES AND MECHANISM TO METHODS	67
<i>Лебедева В.К., Рудницька Н.С.</i> СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ОБ'ЄКТІВ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ	78
<i>Лебедева В.К., Ярошенко В.В.</i> МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА МІЖНАРОДНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ	83

МОДЕЛЮВАННЯ ВПЛИВУ ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ ЧИННИКІВ НА МІЖНАРОДНУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Лебедєва В.К.

кандидат економічних наук, професор, професор кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін

Ярошенко В.В.

магістрант кафедри міжнародної економіки і соціально-гуманітарних дисциплін

*Український державний університет науки і технологій
м. Дніпро, Україна*

Анотація. Стаття присвячена аналізу впливу інвестиційно-інноваційної діяльності на конкурентоспроможність підприємств. Актуальність теми обумовлена швидким загальносвітовим зростанням ролі новітніх технологій у формуванні та зміні звичок покупців, що суттєво впливає на успішність компаній сегменту B2C (бізнес для споживача) та визначає їх ринкові позиції і перспективи. В процесі дослідження проведено огляд понять інновацій та конкурентоспроможності, розглянуто роль інвестицій та інновацій у сучасному бізнес-середовищі, їх взаємозв'язок з конкурентоспроможністю підприємств та необхідні передумови для організації та реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності підприємств.

Ключові слова: інвестиції, інноваційна діяльність, інновації, інноваційно-інвестиційна діяльність підприємства, дослідження і розробки, конкурентоспроможність.

Постановка проблеми. Процес формування конкурентоспроможності підприємства є важливою проблемою у сучасних умовах економічного розвитку, що характеризується інтенсивним формуванням конкурентного середовища, де кожне підприємство повинно використовувати свої ресурси з максимальною ефективністю.

Світові тенденції глобалізації, швидкого технічного та технологічного підйому виробництва, зростання темпів розвитку національних ринків і, як наслідок, посилення конкурентної боротьби ставлять високі вимоги до діяльності господарських суб'єктів.

Сучасний етап розвитку світової економічної системи характеризується збільшенням ролі інновацій та інвестицій у забезпеченні національної конкурентоспроможності, формуванні стійкого економічного розвитку в умовах глобальної фінансово-економічної нестабільності.

За розрахунками Е. Денісона економічне зростання ринкової економіки в цілому пояснюють такі чинники [1, с. 7]: 1) збільшення витрат праці (32,0 %); 2) підвищення продуктивності праці (68,0 %), у т. ч. за рахунок: інновацій (28,0 %), капіталу (19,0 %). Таким чином, поєднання інновацій та інвестицій забезпечують приблизно 47,0 % приросту ВВП.

У зв'язку з необхідністю надолуження відставання української економіки від сучасних стандартів конкурентоспроможності підвищується актуальність дослідження інноваційно-інвестиційної діяльності в реальному секторі економіки в цілому та промислових підприємств зокрема.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб досягнути високих темпів економічного зростання підприємств, необхідно впроваджувати інвестиційно-інноваційну модель їхнього економічного розвитку [2]. Передусім, це стосується технічного та технологічного розвитку [3], який безпосередньо визначає конкурентоспроможність продукції підприємств та впливає на ступінь ефективності використання їх економічних ресурсів. Проте забезпечення тривалого економічного розвитку підприємств потребує попереднього розроблення його науково обґрунтованих стратегій, які повинні мати на меті покращення показників діяльності економічних суб'єктів, зокрема зростання їх ринкової вартості та збільшення економічного потенціалу.

Інвестиційно-інноваційна діяльність є ключовим елементом стратегічного управління підприємствами, спрямованим на підвищення їх конкурентоспроможності та адаптацію до бізнес-середовища, що швидко змінюється, через розробку та впровадження новітніх технологій, практик та знань. Це поняття охоплює широкий спектр активностей та ініціатив,

спрямованих на створення та реалізацію нововведень у різних напрямках діяльності підприємств. Зокрема, інноваційна діяльність підприємства вимагає безперервного процесу дослідження та розробок (R&D – research and development) для виявлення нових можливостей, технологій та ринкових тенденцій, що спрямовані на вдосконалення існуючих продуктів та створення нових. Безпосередньо, розробка нових продуктів (NPD – new product development) включає в себе пошук та впровадження нових ідей, технологій та концепцій із створення нових товарів та послуг, що відповідають змінам у поведінці споживачів, або задовольняють нереалізований попит. Крім маркетингової активності інноваційна діяльність підприємства має включати в себе й внутрішні перетворення, зокрема, інновації у сфері вдосконалення виробничих процесів (автоматизацію і роботизацію випуску), оптимізацію ланцюгів постачання та підвищення загальної продуктивності.

Інноваційна діяльність має забезпечуватися відповідною корпоративною культурою, спрямованою на підтримку пошуку, генерації ідей та управління змінами, що забезпечується через мотивацію креативності та винагородження ризику. Така культура може бути забезпечена через впровадження системи збалансованих показників (BSC – balanced scorecard), що стимулює досягнення одночасно високих операційних, маркетингових та фінансових результатів [4]. А її ключовим елементом є залучення з ринку талантів за допомогою бренду інноваційної компанії-роботодавця, а також внутрішніх програм розвитку експертів та керівників. Вищезазначені ініціативи та активності разом із іншими елементами корпоративної стратегії мають забезпечувати підприємству довгострокову конкурентну перевагу та високу ринкову стійкість.

За класифікацією М. Портера, існують три конкурентні стратегії [5, с. 11–25]:

1) перевага у змаганні за собівартість (cost leadership) – передбачає продаж товарів або надання послуг за найнижчою ціною на ринку, що досягається завдяки розробкам та інноваціям у виробництві, оптимізацією бізнес-процесів, управління і обслуговування та ефектом масштабу. Застосовується в умовах роботи підприємства на великих за обсягами ринках із чутливими до ціни споживачами;

2) диференціація (differentiation) – передбачає створення унікальних за споживчими характеристиками та/ або сприйняттям покупців товарів і послуг. Реалізація стратегії передбачає інноваційну діяльність компанії щодо розробок та впровадження нових продуктів, які важко копіюються, маючи невідтворювані переваги в дизайні, технічних характеристиках, ціннісній пропозиції та клієнтському досвіді, що забезпечуються патентами та іншими формами прав інтелектуальної власності, високими стандартами якості та обслуговування та інвестиціями в розвиток і позиціонування бренду;

3) фокусування (focus) – передбачає зосередження зусиль підприємства на окремому ринковому сегменті, групі клієнтів або географії. Ресурси спрямовуються на адаптацію товарів та послуг до специфічних запитів споживачів через задоволення вузьких, або навіть індивідуальних потреб. Реалізація даної стратегії забезпечується інноваціями в управлінні клієнтською базою через ефективний пошук інсайтів та якісне таргетування клієнтської пропозиції її цільовій аудиторії.

Іншу концепцію конкурентного лідерства, що досягається за допомогою інновацій, запропонували професори бізнес-школи INSEAD Кім Чан та Рене Моборн. Вона має назву «стратегія блакитного океану» і передбачає пошук бізнесом незайнятого ринкового простору через впровадження нових товарів та послуг [6]. «Червоний океан» – ринок з великою кількістю гравців, що руйнують прибутки один одного ціною конкуренцією за власну частку на ньому, пропонуючи споживачам класичні продукти, попит на які є сталим, або стагнующим. «Блакитний океан» – незайнятий ринок, ніша або простір, позбавлений конкуренції, де через інновації створюється попит на нові продукти з унікальною цінністю, що є результатом новаторської політики та експериментів. Каталізатором появи блакитних океанів є інноваційна діяльність підприємств, що реалізується через R&D та NPD. Ключовими напрямками інвестицій у створення інновацій в умовах цифрової трансформації є штучний інтелект, фінтек та блокчейн, інтернет-комунікації та роботизація.

В дослідженні «Найбільш інноваційні компанії 2023» [7, с. 14–23], проведеному відомою консалтинговою компанією The Boston Consulting Group (BCG), пріоритетними технологіями, в які інвестують провідні інноваційні

компанії світу, визначено штучний інтелект, зокрема, машинне навчання (61%), роботизація та автоматизація виробництва (46%), інтернет речей (44%), блокчейн та Web3 (29%), нейро- та біотехнології (29%), нанотехнології (16%) та квантові обчислення (10%).

Розглянуті вище моделі боротьби за ринкове лідерство через інновації визначають внутрішні пріоритети діяльності підприємств, проте не менш важливими для успіху в конкурентній боротьбі є зовнішні умови, що створюються для функціонування та розвитку підприємництва. Домінуючу роль у створенні передумов для інноваційної діяльності відводиться державній та наддержавній регуляторній політиці, а також розвитку освіти та науки. Регуляції включають в себе (але не обмежуються) фіскальну політику, грошово-кредитну, стимулювання підприємницької діяльності, заохочення іноземних інвестицій, витрати бюджету на наукові розробки та освітню діяльність, розвиток інфраструктури, дозвільна система, захист прав інтелектуальної власності, всі види безпеки, включаючи кібербезпеку.

Висновки. За результатами дослідження впливу інвестиційно-інноваційної діяльності на конкурентоспроможність підприємств можна зробити ряд висновків: інноваційна діяльність є одним із ключових факторів впливу на ринкову успішність та стійкість підприємств, що досягається за рахунок формування довгострокових конкурентних переваг; в умовах цифрової трансформації зростає актуальність інновацій у галузі інформаційних технологій, зокрема, штучного інтелекту, роботизації, інтернету речей, блокчейн та хмарних обчислень; інновації є критично-важливим елементом будь-якої з відомих конкурентних стратегій; ведення ефективної інноваційної діяльності вимагає формування та підтримки корпоративної культури, що стимулює генерацію ідей та управління змінами; інноваційна діяльність не обмежується дослідженнями і розробками та створенням нових товарів і послуг – внутрішні перетворення є іншим пріоритетним напрямком боротьби за лідерство на ринку; конкуренту перевагу можна побудувати зсередини підприємства через інвестиції в інноваційну діяльність, а можна придбати на ринку у вигляді стартапу, що має інноваційну технологію та/або експертизу; існує беззаперечна кореляція та ймовірний причинно-наслідковий зв'язок між

інвестиційної активністю підприємств та їх фінансовою успішністю, що характеризується капіталізацією та здатністю генерувати грошовий потік (виплачувати дивіденди власникам); успішна інноваційна діяльність підприємств неможлива без створення умов для її ведення державними та наддержавними регуляторами, що забезпечують необхідні освітній і науковий рівень, розвинені інфраструктуру і інституції, вільний доступ до капіталу та прозорі правила ведення бізнесу.

Перелік посилань:

1. Антонюк Л. Л. Інновації: теорія, механізм розробки та комерціалізації: Монографія / Л. Л. Антонюк, А. М. Поручник, В. С. Савчук. – К.: КНЕУ, 2003. – 394 с.
2. Герасимчук, В. Г., Довгань, Л. Є. & Давиденко, В. Р. (2006). Інноваційно-інвестиційний розвиток промисловості України: проблеми і перспективи. Інвестиції: практика та досвід, (12), 14–17.
3. Ємельянов, О. Ю., Лесик, Л. І. & Петрушка, Т. О. (2016). Моделювання показників оцінювання конкурентного потенціалу промислового підприємства. Актуальні проблеми економіки, (4), 340–348
4. Kaplan R. & Norton D. The Balanced Scorecard. Harvard Business Review. 1992. No. 70(1). P. 71–79.
5. Портер М. Конкурентні стратегії. Як досягати стабільно високих результатів. Free Press, 1998.
6. Кім Ч., Мауборгн Р. Стратегія блакитного океану. Harvard Business Review. 2005. No. 83(10). P. 76–84.
7. Глобальний Індекс Інновацій 2023: Інновації в умовах невизначеності. 2023. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ЕКОНОМІЧНА КІБЕРНЕТИКА:
УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ, ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА
ІНФОКОМУНІКАЦІЇ**

Збірник наукових праць
за матеріалами Всеукраїнської інтернет-конференції
3-4 березня 2025 р.

Відповідальний редактор Л.І. Лозовська

Комп'ютерна верстка Л.В. Мала

Український державний університет науки і технологій

2025